

9-bob. Taralarni hisobga olish xususiyatlari

79. Taralar o'z vazifasiga ko'ra quyidagilarga bo'linadi:

tovar-moddiy zaxiralarni omborlarda saqlash yoki mahsulot ishlab chiqarish, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish texnologik jarayonini amalga oshirish uchun mo'ljallangan tara (saqlash uchun tara);

tovar-moddiy zaxiralarni ishlab chiqarish jarayonida, omborlarda yoki savdo joylarida o'rash uchun mo'ljallangan tara (o'rash uchun tara);

tovar-moddiy zaxiralarning ishlab chiqaruvchidan iste'molchiga qadar harakati jarayonida tashish va saqlash uchun mo'ljallangan tara (tashish uchun tara).

80. Yetkazish sharoitlari va foydalanish soniga (marotabasiga) ko'ra ko'p marotaba va bir marta ishlatiladigan taralarga ajratiladi.

Ko'p marotaba ishlatiladigan taralar yetkazib beruvchidan (ishlab chiqaruvchidan) iste'molchiga ko'p marotaba aylanadi va tovar-moddiy zaxiralardan bo'shatilgandan so'ng yetkazib beruvchi tashkilotga qonun hujjatlarida yoki shartnomada belgilangan tartibda qaytariladi.

Bir marta ishlatiladigan taralar ishlab chiqarishga berilganda yoki tovar-moddiy zaxiralar chiqib ketganda tashkilot tomonidan xarajatlarga hisobdan chiqariladi va qaytarilmaydi.

81. Ishlab chiqarish jarayonida mahsulotlarni o'rash uchun mo'ljallangan bir marta ishlatiladigan taralar qiymati tannarx tarkibiga, savdo joylari va omborlarda tovarlarni o'rash uchun ishlatiladigan taralar esa sotish xarajatlariga kiritiladi.

82. Garov summasi oʻrnatilgan koʻp marotaba ishlatiladigan taralar hisobvaraqa-faktura va (yoki) boshqa hujjatlarda (tovarlarni kuzatib boruvchi) tegishli shartnomalarda koʻrsatilgan garov summasi boʻyicha alohida qatorda, unda qadoqlangan mahsulotlarning (tovarlarning) sotish bahosiga qoʻshilmagan holda koʻrsatiladi. Yetkazib beruvchilar tomonidan koʻp marotaba ishlatiladigan taralar qaytarilganda ular balans qiymati boʻyicha kirim qilinadi.

Xaridor tomonidan taralar qayta ishlatish uchun yetkazib beruvchiga ishga yaroqli (buzilmagan) holatda qaytarilganda, unga (tarani topshiruvchiga) ushbu taralar uchun toʻlangan summalar qaytariladi.

Bunda taralarning xaridor tomonidan qaytarilishi va ushbu taralardagi tovar-moddiy zaxiralarni sotib olgan yetkazib beruvchi tomonidan taralarning olinishi daromad keltiruvchi operatsiya sifatida qaralmaydi. Qaytariladigan taralar boshqa yetkazib beruvchiga yoki tara tayyorlovchi tashkilotga sotilgan taqdirda, ushbu operatsiya buxgalteriya hisobida daromad keltiruvchi bitim sifatida tan olinadi.

83. Agar garov summasi oʻrnatilgan koʻp marotaba ishlatiladigan taralar belgilangan muddatda va sonda qaytarilmasa, buxgalteriya hisobida ularni berish asosiy faoliyatdan daromad va xarajatlar sifatida ular yuzaga kelgan hisobot davrida aks ettiriladi, yaʼni xaridor tomonidan yetkazib beruvchiga garov summasi oʻrnatilgan koʻp marotaba ishlatiladigan taralar qaytarilmagan hollarda mazkur taralar uchun garov summasi qaytarilmaydi va mol yetkazib beruvchi mazkur garov summasini moliyaviy natijalariga olib boradi.

84. Taralar tarkibida, shuningdek, taralarni tayyorlash va ta'mirlash uchun maxsus mo'ljallangan materiallar va detallar hisoblanuvchi tarabop materiallar ham hisobga olinadi.

Yuklanadigan mahsulotlarning (tovarlarning) saqlanishini ta'minlash maqsadida vagonlar, kemalar, transport vositalarini qo'shimcha jihozlash uchun mo'ljallangan buyumlar taraga kiritilmaydi.

85. Ko'p marotaba ishlatiladigan taralarni ta'mirlash va ularga xizmat ko'rsatish bo'yicha xarajatlar (ayrim detallar, qismlarni tozalash, almashtirish va boshqalar) davr xarajatlari kiritiladi.

Olingan ko'p marotaba ishlatiladigan taralarni xaridorlar qaytarib berganda ularni ishchi holatga keltirish uchun amalga oshirilgan ta'mirlar va ularga xizmat ko'rsatish bo'yicha xarajatlar (tozalash, ayrim detallar, qismlarni almashtirish va boshqalar) shartnomada nazarda tutilgan tartibda xaridorlar tomonidan qoplanishi mumkin.

86. Tabiiy eskirishi, sinishi (shikastlanishi) yoki buzilishi natijasida yaroqsiz holga kelgan va tashkilot tomonidan ishlatilmaydigan taralar tegishli dalolatnoma rasmiylashtirilgan holda xarajatlarning tegishli moddalariga hisobdan chiqariladi.